

7. Колісник-Гуменюк Ю.І. Особистісна характеристика медичного працівника / Юлія Ігорівна Колісник-Гуменюк, Василь Васильович Гуменюк // Неперервна професійна освіта : теорія і практика. – Випуск 1-2 (42-43). Серія : Педагогічні науки. – Київ : ТОВ «Видав. п-во «Едельвейс». 2015. – С.72-77.
8. Куренкова К.М. Формування професійних цінностей майбутніх медичних сестер у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Куренкова Катерина Михайлівна; Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х., 2009. – 20 с.
9. Маркович О.В. Формування професійних умінь майбутніх медичних сестер хірургічного профілю засобами алгоритмізації : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О.В. Маркович ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. – К., 2009. – 284 с.
10. Нестерова Н.Л. Формирование профессиональной компетентности у студентов в медицинских училищах в условиях профессионально-рефлексивного тренинга : дис. ... канд. психол. наук / Н.Л. Нестерова. – М., 2010. – С.15.
11. Павлюк Т.М. Емпатійні чинники професійної адаптації медичних сестер : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Т.М. Павлюк ; Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 2007. – 22 с.
12. Тимофієва М.П. Психологічна концепція професійного становлення та самореалізація особистості у вищому медичному закладі / М.П. Тимофієва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/34\\_NIEK\\_2010/Pedagogica/75369.doc.htm](http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Pedagogica/75369.doc.htm).
13. Чернышова Т.С. Профессиональная и образовательная мобильность медицинских работников в системе непрерывного профессионального образования // Сборники конференций НИЦ Социосфера. 2013. №7. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/professionalnaya-i-obrazovatel'naya-mobilnost-meditsinskih-rabotnikov-v-sisteme-nepreryvnogo-professionalnogo-obrazovaniya>
14. Юдіна О.М. Психологічні особливості формування емпатійності майбутніх лікарів : автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / О. М. Юдіна ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., 2004. – 17 с.

DOI: 10.31652/2412-1142-2018-50-199-203

УДК 378.147.111

*М.В.Ткачук, О.Г.Кучинська, м. Вінниця, Україна*  
*M. V. Tkachuk, O. G. Kuchinska, m. Vinnytsia, Ukraine*  
*oleksandra@kuchinska.vn.ua*

#### РОЗВИВАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ В ТЕХНІЧНОМУ КОЛЕДЖІ

**Анотація.** У роботі розглядається питання про розвивальні можливості цифрових технологій на заняттях української словесності в технічному коледжі. Автор звертає увагу на те, як важливо застосовувати цифрові технології у процесі вивчення української мови та літератури з метою інтенсифікації та результативності навчального процесу. Використання цифрових технологій у навчальному процесі означає пошук матеріалів для опрацювання, виконання інтерактивних вправ, використання електронної пошти для зв'язку з викладачем і студентом. Використання викладачами мультимедійних засобів навчання для створення презентацій фрагментів занять сприятиме активізації, зацікавленості студентів, формуванню у них цілісного уявлення про етапи життя і творчості письменників, кращому усвідомленню і засвоєнню матеріалу практичного заняття. Використання нових інформаційних технологій у навчанні української словесності сприяє інтенсифікації навчального процесу, підвищенню ефективності навчання взагалі, зацікавленості студентів, безперечно активізує навчальну діяльність студента, відкриває можливості для індивідуального навчання, дає змогу контролювати результати виконання різних видів завдань, створює умови для практичного використання знань і навичок, посилює мотивацію вивчення мови та літератури. Крім того, це забезпечує ефективну наочність навчального процесу. Автори діляться досвідом роботи та системою використання мультимедійних технологій на заняттях української літератури у Вінницькому технічному коледжі, який є базовим для коледжів і технікумів Вінницької області.

**Ключові слова:** цифрові технології, мультимедійні засоби навчання, наочність навчального процесу, індивідуальне навчання, презентації фрагментів занять, етапи роботи з літературними текстами, виконання інтерактивних вправ, інформаційна компетентність.

## DEVELOPMENT OF THE POSSIBILITIES OF DIGITAL TECHNOLOGIES FOR AING UKRAINIAN WITNESS IN TECHNICAL COLLAGES

**Annotation.** *The paper considers the development of digital technologies in Ukrainian language studies at the technical college. The author draws attention to the importance of using civil technologies in the process of studying the Ukrainian language and literature in order to intensify and improve the educational process. The use of digital technologies in the learning process means searching for materials for processing, performing interactive exercises, using e-mail to communicate with a teacher and a student. The use of teachers of multimedia teaching tools to create presentations of the fragments of classes will promote the activation, interest of students, the formation of a holistic view of their stages of life and creativity of writers, better understanding and mastering the material of practical classes. The use of new information technologies in the teaching of Ukrainian literature helps to intensify the educational process, increase the effectiveness of education as a whole, interest of students, definitely activates the student's educational activity, opens up opportunities for individual learning, gives the opportunity to control the results of performing various tasks, creates conditions for practical use knowledge and skills, enhances the motivation to study language and literature. In addition, it provides an effective visualization of the learning process. The author shares his experience and the system of using multimedia technologies in Ukrainian literature classes at Vinnitsa Technical College, which is the basis for colleges and technical schools of Vinnytsia region..*

**Key words:** *digital technologies, multimedia teaching aids, visual training-teaching process, individual training, presentation of parts of lessons, stages of work with literary texts, implementation of interactive exercises, information competence.*

**Постановка проблеми.** Пріоритетним у розвитку освіти України у XXI ст. є підготовка людей високої освіченості і моралі, кваліфікованих фахівців, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та впровадження наукомістких та цифрових технологій, мобільних і конкурентоспроможних на ринку праці. Зважаючи на це, важливо, щоб відбулося переосмислення ролі викладача взагалі та викладача літератури зокрема у процесі модернізації системи освіти відповідно до новітніх досягнень науки, культури й соціальної практики.

Сучасному викладачеві літератури вже недостатньо просто мати ґрунтовні предметні знання, володіти практичними вміннями та навичками. Йому необхідно творчо використовувати набуті знання в нестандартній змінній ситуації, виявляти конструктивність в організації й плануванні педагогічного процесу. Інформатизація освітнього процесу є одним із важливих шляхів пізнання світу та науки й посідає провідне місце в реформі освіти України.

**Аналіз попередніх досліджень.** Протягом останніх років увагу багатьох дослідників у галузі методики та інноваційних технологій у навчанні філологічних дисциплін привернуто до питання використання ресурсів мережі Інтернет. Спостереження та опитування студентів продемонстрували, що використання Інтернет-ресурсів значно підвищує мотивацію, позитивно впливає на інтерес до вивчення дисциплін. Використання нових інформаційних технологій у навчанні української словесності сприяє інтенсифікації навчального процесу, підвищенню ефективності навчання взагалі, зацікавленості студентів, безперечно активізує навчальну діяльність студента, відкриває можливості для індивідуального навчання, дає змогу контролювати результати виконання різних видів завдань, створює умови для практичного використання знань і навичок, посилює мотивацію вивчення мови та літератури. Крім того, це забезпечує ефективну наочність навчального процесу [3, с.40]. Використання викладачами мультимедійних засобів навчання для створення презентацій фрагментів занять сприятиме активізації, зацікавленості студентів, формуванню у них цілісного уявлення про етапи життя і творчості письменників, кращому усвідомленню і засвоєнню матеріалу практичного заняття [3, с.41].

У більшості публікацій науковці пропонують свій досвід щодо проведення мультимедійних конференцій та створення інтерактивних сайтів, вважають за необхідне пропонувати тести для самоконтролю знань, які змогли б допомогти студентам визначити для себе рівні володіння філологічними дисциплінами, організувати форуми для тих, хто навчається.

Проблемі використання інформаційних технологій у навчальному процесі присвячені роботи Боднар Г.В., Ковальової Н.В., Животової О.М., Гуревича Р.С., Кадемїї М.Ю., Ставицької І. В. тощо.

**Мета статті** полягає у теоретичному обґрунтуванні необхідності використання освітніх, розвивальних можливостей цифрових технологій, розкритті особливостей організації та методики проектування заняття літератури з використанням мультимедіа-технологій.

**Виклад основного матеріалу.** У державному стандарті базової й повної середньої освіти зазначається, що через зміст освітньої галузі забезпечується ознайомлення студентів з місцем і роллю цифрових технологій у сучасному виробництві, науці, повсякденному житті та їхня підготовка до раціонального використання комп'ютерних засобів пов'язаних з опрацюванням інформації, її пошуком, систематизацією, зберіганням, поданням, передаванням [2, с.11]. Використання сучасних освітніх технологій навчання в інтеграції з цифровими технологіями в навчальному процесі забезпечить прискорення передачі знань і накопиченого досвіду людства не тільки від покоління до покоління, а й від однієї людини до іншої; ефективність усіх видів навчальної діяльності тощо.

Існує два напрями використання цифрових технологій у процесі навчання: 1) оволодіння комп'ютерною грамотністю для здобуття знань і вмінь з тем у певній галузі навчальних дисциплін; 2) комп'ютерні технології розглядаються як потужний засіб навчання, що здатний значно підвищити його ефективність та якість знань студентів. Оскільки ми є прибічниками другого напрямку, спробуємо виявити особливості організації та методики проектування заняття літератури з використанням мультимедіа-технологій. На нашу думку, технічні можливості цифрових технологій можуть бути оптимально реалізовані у вирішенні проблеми підвищення ефективності навчання під час виконання таких організаційних зусиль викладачів літератури:

1. Визначення ролі та місця майбутнього заняття і теми, що вивчається, їх зв'язків з попередніми і наступними заняттями.
2. Формулювання цілей та завдань заняття з урахуванням психологічних і вікових особливостей студентів. Планування освітніх продуктів, що будуть створені учнями в результаті заняття. Уточнення способів контролю та оцінки рівня досягнення кожної із цілей заняття.
3. Вивчення підручників, методичних посібників, електронних видань освітнього спрямування з теми.
4. Вибір найбільш ефективних методів навчання, що сприятимуть освітній діяльності студентів. Вибір форм і способів організації цієї діяльності.
5. Добір мінімального змісту навчального матеріалу для уроку, вибір форми його проведення, основних видів діяльності студентів.
6. Оцінка варіантів реалізації навчальної ситуації – з використанням і без комп'ютера. Визначення місця роботи з електронними об'єктами в структурі уроку.
7. Добір і підготовка технологічної карти до уроку, демонстраційної наочності, інтерактивних моделей, таблиць і т.ін.
8. Розробка структури, планування етапів уроку.

Використовуючи комп'ютерні технології, враховуючи дидактичні, психологічні та гігієнічні вимоги до уроку, викладач має дотримуватися таких принципових позицій: збереження психічного та фізичного здоров'я студентів; формування в студентів елементарних користувацьких умінь і навичок; допомога учням у засвоєнні навчального матеріалу на основі спеціально грамотно створених прикладних комп'ютерних програм.

Проведення уроків із залученням цифрових технологій потребує серйозної підготовки. За О. Бриксіною конструювання такого уроку відбувається у декілька етапів: 1) концептуальний (визначення дидактичної мети, доцільності використання інформаційних технологій для досягнення кінцевих результатів); 2) технологічний (визначення форми уроку, відбір електронних записів навчального призначення (ЕЗНП)); 3) операційний (виділення основних елементів уроку, визначення місця електронних засобів навчального призначення у структурі уроку, вибір способів взаємодії фігурантів уроку з навчальними засобами); 4) педагогічної реалізації (переведення педагогічних принципів у конкретний навчальний вплив) [1, с.10-11].

На етапі підготовки студентів до активної навчально-пізнавальної діяльності мотиваційно-пізнавальна діяльність викладача формує зацікавленість студента у сприйнятті інформації, що буде представлена на занятті. Формування зацікавленості може відбуватися різними способами: роз'яснення значень інформації для майбутньої діяльності; демонстрація технологічних завдань, які можуть бути вирішені за допомогою цієї інформації; розповідь про проблеми, які були розв'язані за допомогою цієї інформації. Зображення на екрані є рівнозначним словам викладача.

Застосування на заняттях української літератури мультимедійних технологій дає змогу суттєво змінити методи здобуття нового знання шляхом ефективнішої організації пізнавальної діяльності студентів. Цифрові технології забезпечують індивідуалізацію та диференціацію навчання, проблемно-

пошуковий підхід до вивчення навчального матеріалу, що сприяє формуванню в студентів інформаційної культури, навичок самонавчання, розвитку критичного та творчого мислення. Комп'ютерні технології навчання, увібравши в себе елементи різних методик (особистісно орієнтованого, розвивального, проектного навчання) надають кожному студенту, спираючись на його інтереси, здібності, особисті цінності й суб'єктивний досвід, можливість самореалізації в пізнавальній та інших видах діяльності, створюють комфортні умови для самовизначення особистості в інформаційному суспільстві. Використання цифрових технологій на заняттях української літератури поліпшує запам'ятовування, а використання візуальних засобів значно скорочує презентацію нового матеріалу, дає змогу ознайомити студентів із сучасними баченнями постаті письменника та його поглядів, подавати їм більше інформаційно-пізнавального матеріалу з тем навчальної програми, вивільняє час для практичної роботи над текстами творів.

Основна мета літературної освіти – виховання творчого читача із самостійними критичним мисленням, формування гуманістичного світогляду, загальної культури, естетичних смаків особистості.

Об'єкт літературної освіти – особистість студента (його духовно-емоційний світ, моральні цінності та орієнтація, творче мислення, уява, читацькі компетенції, мовлення). Заняття української літератури покликані сформувати особистість творчу, вільну, духовно багату, самостійно мислячу. Із широким світоглядом, зі стійкими моральними принципами – особистість, котра любить і пишається здобутками рідної культури, але разом з тим опановує й шанує надбання інших народів; особистість, яка має активну громадську позицію, відчуває потребу жити й працювати задля України. Вивчення літератури має забезпечити розв'язання таких завдань:

- прилучення студентів до найкращих здобутків українського та світового письменництва та представників інших національностей, що проживають в Україні;
- підвищення рівня загальноосвітньої культури студентів;
- формування у них стійкого інтересу до читання, естетичного смаку, здатності розрізняти й оцінювати художні явища, протистояти низькоякісній масовій культурі;
- розкриття студентам різноманітних функцій літератури – пізнавальної, естетичної, виховної;
- оволодіння змістом художніх творів, усвідомлення їхнього місця в літературному процесі й розвитку національних культур;
- засвоєння студентами ключових літературних фактів, основних тенденцій розвитку літератури в Україні та в інших країнах;
- розуміння ними літератури як мистецтва слова і як складової духовної культури людства;
- формування у студентів творчих здібностей, уяви, самостійного мислення;
- розвиток естетичних емоцій та почуттів, зв'язного мовлення, вміння аргументовано, розлого й образно висловлювати свої думки, судження, оцінки;
- сприяння моральному самовизначенню молоді людини, виробленню в неї активної життєвої позиції на основі гуманістичних цінностей та ідеалів, прагнення до самостійного пошуку.

Реалізуючи ці завдання викладачі, що забезпечують літературну освіту в коледжі, допомагають студентам не тільки засвоїти зміст художніх творів, а й досягнути їхню естетичну значущість, зробити висновки, важливі для морального формування особистості та рівня її загальної культури.

Викладання літератури безумовно передбачає тільки творчий підхід викладача: 1. З метою стимулювання інтересу вихованців до читання творів літератури, щоб навчити їх бути уважними та вдумливими читачами, розробляємо тести і літературні диктанти для перевірки якості читання художніх текстів. Тести мають репродуктивний характер, тому таку перевірку проводимо на етапі актуалізації опорних питань. А літературні диктанти – на етапі узагальнення, вони передбачають елементи аналізу твору чи творчості автора. 2. Проводимо асоціативні диктанти, які дають змогу перевірити, як студенти орієнтуються в біографії та творчості письменника (диктуються дати, географічні об'єкти, назви творів, прізвища людей, які мають певне відношення до автора; студенти розшифровують ці поняття усно чи письмово); цитатні диктанти, що перевіряють знання студентами художніх текстів, висловлювань про письменника, творчість якого вивчається; хронологічні диктанти (коли є потреба запам'ятати найважливіші дати, пов'язані з життям і творчістю автора); бліц-диктанти, які вимагають блискавичної реакції студентів. 3. Використовуємо нетрадиційні форми проведення навчальних занять з літератури: літературні семінари (за поетичною творчістю Л.Українки, М. Рильського до оглядових тем "Література періоду відлиги"), літературні практикуми ("Українська література 10-х років ХХ ст."), урок-диспут (за романом П. Мирного "Хіба ревуть воли, як ясла повні?" – "Чіпка Варениченко – злодій, вбивця?.."), заняття – біль (за романом О. Гончара "Собор" – "Моя душа – це храм чи купа цегли?" або "Собори душ своїх бережіть, друзі!... Собори душ..."), заняття-пам'ять ("Роман У. Самчука "Марія" розповідь про Україну ХХ ст. і трагічну долю

українців в умовах тоталітарної радянської системи”), заняття з елементами інсценізації (за повістю І. Нечуя-Левицького “Кайдашева сім’я”, за кіноповістю О. Довженка “Зачарована Десна”), заняття - інтерв’ю (за біографією О. Довженка), конференція (виступи, повідомлення студентів – біографів, історіобіографів, літературознавців під час вивчення біографії та творчості письменника).

4. Цікавою творчою роботою для студентів є складання стислої психологічної характеристики письменника (щоб вона була яскравою, вражаючою, вплинула на уяву й серце слухачів; у свою розповідь студенти включають цікаві відеослайди та відеофрагменти. Наприклад, використовуємо на заняттях художні фільми «Кайдашева сім’я» за повістю І.С. Нечуя Левицького, «Мартин Буряла», «Хазяїн» під час вивчення творчості Карпенка Карого, вивчаючи твір «Оборона Буші» М. Старицького, переглядаємо відеофільм «Сім чудес Вінниччини», переглядаємо на занятті драму «Украдене щастя» І. Франка, уривки з фільму «Перехресні стежки» за однойменною повістю І. Франка, «Тіні забутих предків» за повістю М. Коцюбинського, «Лісова пісня» Лесі Українки, «Мина Мазайло» М. Куліша, «Україна в огні» О. Довженка, «Голод-33-го» за романом «Жовтий князь» В. Барки, «Тигролови» І. Багряного. Використовуємо телепередачі ВДТ, в яких брали участь самі викладачі.

**Висновки.** На нашу думку, оновлення змісту сучасної освіти, структури, методів, організаційних форм за допомогою цифрових технологій спрямоване на створення оптимальних умов для покращення ефективності навчально-виховного процесу. Освітній процес, що інтегрує комп’ютерні та педагогічні технології, забезпечує формування інформаційно-комунікаційної компетенції студентів, сприяє розкриттю можливостей мультимедіа-технологій для викладання навчальних предметів, забезпечує не лише навчання, а й самостійну діяльність з оволодіння знаннями, формування усвідомлених мотивів навчання. Запропонована методика проектування заняття з української літератури засвідчує доцільність використання цифрових технологій під час вивчення окремих навчальних предметів та в освіті в цілому. Цифрові технології на заняттях української літератури розширюють горизонти навчального предмета «Українська література». Викладач на такому занятті постає консультантом, що сприяє розвитку пізнавальної активності студентів, глибшому засвоєнню ними навчальної інформації. Перед викладачем з’являється більше можливостей для індивідуальної роботи зі студентами.

#### Список використаних джерел:

1. Боднар Г.В. Впровадження інформаційних технологій у навчальний процес як запорука фахової компетентності :[ Електронний ресурс].  
Режим доступу : <http://www.stattionline.org.ua/obraz/33/2250-vprovadzhennya-informacijnix-texnologij-it-u-navchalnij-proces-yak-zaporuka-faxovo%D1%97-kompetentnosti.htm>
2. Брыксина О.Ф. Конструирование урока с использованием средств информационных технологий и образовательных электронных ресурсов. Информатика и образование. М. №5. 2014. 39 с.
3. Давиденко Ю.Є. Використання інформаційно-комунікативних технологій для мовної освіти: Іноземні мови. 2015. №3. С.40-41.
4. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. Освіта України. №5. 20 січня 2004. С. 1-13.